

Verslag NWG Wageningen-lezing 'Nederland als koploper groen klimaatoplossingen – van code rood naar code groen' door Tim van Hattum (projectleider klimaat, Wageningen Environmental Research, WUR)

- dinsdag 4 maart 2025, Forum, Wageningen Campus

- door Gert van Maanen

'De boodschap van het IPCC is dat het wat betreft klimaatverandering code rood is. Hiervan hoef je maar vijf dingen te onthouden. Het is waar, wij zijn de oorzaak, het is zeker, het is slecht nieuws, maar boodschap vijf is: we kunnen het fixen! Helaas horen we die vijfde boodschap vaak niet meer. Daar wil ik graag wat aan doen, want er is dus nog steeds perspectief', concludeert klimaatexpert Tim van Hattum, tevens auteur van [Only Planet, de Klimaatgids voor de 21ste eeuw](#), met zeven natuurlijke routes naar een hoopvolle toekomst voor onze planeet. 'Als er één land is dat over de kennis en middelen beschikt om het te fixen, dan is het Nederland wel', zo begint hij zijn lezing.

Hij toont foto's van de Jungfrau Marathon, een bergmarathon waaraan hij samen met andere klimaatexperts deelnam. 'Je loopt dan langs gletsjers, waarvan je het ijs hoort afbrokkelen. Ze smelten af terwijl je erbij staat', aldus Van Hattum. Om de klimaatdoelen te halen zullen we ook een parcours moeten afleggen. 'Het doel van 1,5 graad is heel helder, maar is tijdsgebonden, de wegen worden zwaarder en steiler als we langer wachten.' Het helpt om uit te zoomen: 'Iedere astronaut die terugkomt wordt immers klimaatactivist: want in een baan om de aarde zie je pas echt hoe kwetsbaar onze planeet eigenlijk is. Op de aarde is in 3,8 miljard jaar een symfonie van leven ontstaan. Hierop kreeg de mens steeds meer impact, vooral de laatste 50 jaar. De wereld staat letterlijk in brand', signaleert Van Hattum. Wetenschappers stellen vast dat zes van de negen planetaire grenzen worden overschreden ([Science Advances, 2023](#)) en zelfs het World Economic Forum roept op tot klimaatactie. 'Kinderen die nu geboren worden, maken zeven keer zoveel weersextremen mee als wij', zegt Van Hattum. 'En alle acties die we dit decennium uitvoeren hebben nog duizenden jaren effect.'

Omdat de helft van de wereldeconomie afhankelijk is van natuurlijke systemen hamert hij op de verbinding tussen klimaat en biodiversiteit: 'We hebben de biosfeer nodig als basis en kunnen dus niet volstaan met technische maatregelen. Natuur is onze bondgenoot en de belangrijkste en goedkoopste klimaatoplossing die we hebben.' Tegen die achtergrond maakten Van Hattum en zijn collega's een toekomstbeeld: de [Nieuwe kaart van Nederland in 2120](#). Hierbij golden de volgende uitgangsprincipes: het natuurlijk systeem als basis, optimale benutting van water, adaptief, meebewegend, natuurpositief, circulair en klimaatbestendig. 'De Noordzee gaven we een rol in de voorziening van energie en voedsel uit zee, het rivierengebied nog meer ruimte voor de rivieren en vanwege de behoefte aan zoet water houden we het IJsselmeer en verbinden die met het Markermeer. Het Veenweidegebied moet vernatten en in de kleigebieden is ruimte voor landbouw, maar wel met een kleine veestapel, zonder invoer van veevoer en kringlopen als leidend principe. De hoge zandgronden zijn nodig als spons, met veel bossen en beken. En in het stedelijk gebied ruimte voor groei en kort door de bocht: de auto eruit en groen erin', schets Van Hattum.

De kaart werd eind 2019 gepresenteerd, maar de bal ging pas echt rollen toen *Volkscrant*-journalist Mac van Dinther er een dubbele pagina over maakte in 'de eerste krant van het nieuwe decennium' ([de Volkscrant, 2 januari 2020](#)). Andere media volgden en op een bijeenkomst van de Nederlandse

Vereniging van Gemeenten sloeg de kaart 'in als een bom'. 'Het leidde vooral tot veel discussie over langetermijn denken en dat is precies wat we wilden, want het is geen blauwdruk', benadrukt Van Hattum. Hij ziet Nederland als een living lab of proeftuin richting 2120. 'We hebben als laaggelegen land er zelf veel belang bij, we hebben de kennis en de middelen en het biedt enorme businesskansen, want elk land moet ermee aan de slag', aldus Van Hattum.

In het tweede deel van zijn lezing licht hij de zeven routes uit [zijn boek Only Planet](#) kort nader toe:

1. Natuur als bondgenoot: 'Is cruciaal, dus herstellen en beschermen.'
2. Water is het blauwe goud: 'Er is maar heel weinig zoet water op onze aardbol, het is het meest schaarse goed, dus watertekort is de opgaven van de eeuw.'
3. Gezond en regeneratief voedselsysteem: 'Nu 40 procent verspilling en 70 procent van het land in gebruik voor veehouderij. We moeten naar een Planetary Healthy Diet: grofweg 2/3 plantaardig en 1/3 dierlijk. Dus niet iedereen hoeft veganist te worden.'
4. Groene en leefbare steden: 'We moeten wereldwijd woningen bouwen voor nog eens 3 miljard mensen. Parijs laat zien dat je geen auto nodig hebt en inwoners binnen 15 minuten over alles beschikken wat ze nodig hebben. Singapore is nu de groenste stad ter wereld en Milaan ([Bosco Verticale](#)) en ook Utrecht ([Wonderwoods](#)) laten zien dat er innovatieve combinaties van wonen en biodiversiteit mogelijk zijn. Bouwen met hout heeft de toekomst, want 80 procent van de CO₂-emissie in de bouw zijn gerelateerd aan de toepassing van beton. Voor openbaar vervoer tussen steden bieden het netwerk van Japanse hogesnelheidstreinen ('bullettrains') inspiratie.'
5. Hernieuwbare energie: 'Wind- en zonne-energie zitten in Nederland al in een stroomversnelling, maar qua opslag en netwerk piept en kraakt het nog wel.'
6. Circulaire economie: 'Interessant is het [Doughnut Economics](#)-model van de Britse econoom Kate Raworth dat alle behoefte van burgers binnen ecologische grenzen probeert te houden en er zijn bedrijven zoals Patagonia die de planeet als enige aandeelhouder hebben. Er is nog steeds discussie over het al dan niet beprijzen van natuur en economen zoeken naar meer duurzame alternatieven voor het bruto binnenlandse product (BBP).'
7. Gezond en geluk: 'Van welvaart naar welzijn. Hiervoor kunnen we wellicht leren van de Dalai Lama die van geluk vinden zijn levensmissie heeft gemaakt en van het Japanse begrip Ikigai, de zoektocht naar de reden van ons bestaan.'

Er is volgens Van Hattum een hele puzzel te leggen, maar een [recente onderzoek van de Triodosbank](#) onder ruim duizend Nederlanders signaleert dat er 'sociale kantelpunten' zijn die binnen handbereik liggen en tot cruciale veranderingen kunnen leiden. 'Dat geldt bijvoorbeeld voor de energietransitie, maar de eerlijkheid gebied dat er op het gebied van grondstoffen en voedsel nog veel werk aan de winkel is', zegt Van Hattum. 'Om tot code groen te komen hebben we zeker een lange weg te gaan, maar ook die begint gewoon met een eerste stap. De toekomst begint vandaag.'